

RĂSPUNSURI DE (LA) ZECE

SNEJANA UNG

În cazul *Întrebărilor puse La Punkt*¹, pagina de titlu reprezintă, *grosso modo*, doar o convenție editorială. Oricât de bizar ar suna într-o primă instanță, o asemenea observație devine lesne de înțeles în momentul lecturii, atunci când cititorul descoperă că, deși semnat de Cristian Pătrășconiu, volumul de interviuri este, de fapt, atât al intervievatorului, cât și al intervievaților. Cele 10 dialoguri ale lui Cristian Pătrășconiu cu Adriana Babeți, Marcel Tolcea, Mircea Mihăieș, Ioan T. Morar, Vasile Popovici, Robert Șerban, Cornel Ungureanu, Daniel Vighi, Dan Negrescu și Smaranda Vultur nu reprezintă apariții inedite, ele fiind republicări ale unor interviuri apărute inițial pe site-ul *LaPunkt.ro*, în perioada 2015-2017.

Ceea ce e definitivul *Întrebărilor puse La Punkt* e eterogenitatea tematică, fiecare dialog fiind axat pe un anumit subiect. E vorba, în fond, dacă e să amintesc doar câteva din temele discuțiilor, despre Europa Centrală, geografia literară, criza romanului, Leonard Cohen, arta seducției, diplomație. Tot diversitatea definește și maniera în care se vorbește despre respectivele teme. În vreme ce unele interviuri scot în relief aspecte istorice, culturale sau literare, altele converg înspre valorificarea unor experiențe personale. În interviul cu Marcel Tolcea, prezentarea arsenalului pe care trebuie să îl aibă seducătorul e dublat de exemplificarea fiecărei tehnici de seducție cu secvențe din viața intervievatului. Dacă în cazul dialogului cu Marcel Tolcea, apelul la exemple personale îi aparține, în cazul interviului cu Robert Șerban, întrebările lui Cristian Pătrășconiu țintesc înspre astfel de răspunsuri: "Ce ești mai mult, mai adânc: poet sau prozator? Nu mă refer la ceea ce se vede – în această privință, e evident că volumele tale de poezie câștigă, deocamdată, în raportul poezie – proză. Mă refer la ceea ce simți tu în adâncul tău".

Întrebările lejere, relaxate, ce presupun antrenarea subiecților în scenarii imaginare apar mai ales atunci când sunt vizate deprinderile scriitoricești. Pornind de la întrebări referitoare la spațiul (intim) de creație al scriitorului, Cristian Pătrășconiu ajunge uneori să propună exerciții de imaginație ("Să zicem că nu ați fi Ioan T. Morar, ci altcineva [...] Ce ați scrie despre poetul Ioan T. Morar? Dar despre prozator?") sau să solicite răspunsuri sub forma unui poem sau să pună întrebări jucăușe ("Cui, din cei pe care i-ați întâlnit în viața dumneavoastră, i-ați da Premiul Nobel pentru Bunătate?").

În ceea ce privește actul de a scrie s-ar putea spune că acesta reprezintă o abatere de la diversitatea tematică. Scrisul nu apare exclusiv într-un dialog, ci în mai tot volumul, devenind astfel un soi de liant între cele zece dialoguri. Predilectă în interviurile cu Ioan T. Morar și Robert Șerban, dorința de a face literatură, de a scrie, apare enunțată, printre alții, și de Vasile Popovici. Astfel,

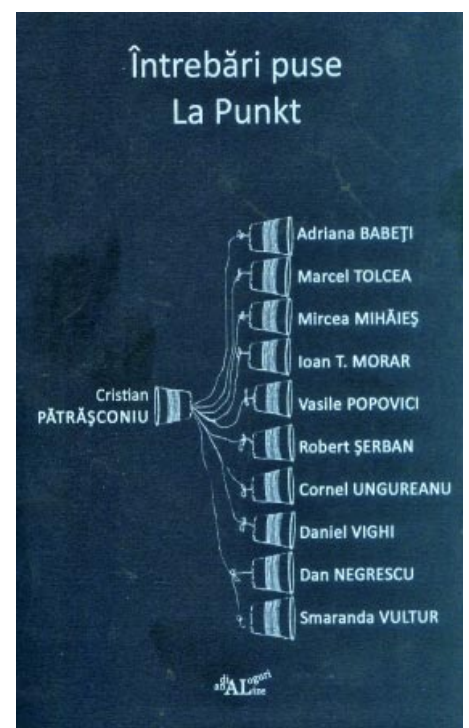
la întrebarea "Dacă ar fi fost să fiți altceva decât politician și, mai apoi, diplomat în ultimele două decenii, ce era cel mai probabil că ați fi fost?", răspunsul dat e: "Pot să vă răspund altfel și să vă spun ce ar fi trebuit să fac ca să nu-mi irosească viața: să fac cercețare și să scriu".

În altă parte, interviul intitulat deloc întâmplător *Criza romanului. Plăcerea de a povesti și bucuria de a scrie* reflectă constant atât plăcerea de a povesti, cât și bucuria de a scrie a lui Daniel Vighi, fapt vizibil în chiar filele volumului. Mai apoi, interviul este, de altfel, și o lecție de (spre) literatură. Întrebat fiind "Cum poate fi predată «altfel» literatura?", Daniel Vighi răspunde oferind câteva alternative: îmbinarea literaturii cu celelalte arte, participarea la festivaluri de literatură, lansări de carte. Ideea centrală (binecunoscută studenților de la Literele timișorene) e aceea că "literatura este înainte de toate lectură". Organizarea unor excursii literare reprezintă, la rândul-i, o modalitate de a înțelege "altfel" literatura. Călătoriile pe urmele unor romane reușesc să imprime literaturii un suflu viu, iar aceasta prin aducerea cititorului/ călătorului în spațiul ficționalizat: "Am citit cu Viorel Marineasa publicului în diferite locații narative din roman, la locul revoluției din 1918 de la Oravița, la cazanele de fierț țuica unde s-au îmbătat cătanele venite de pe front".

Despre pasiune e vorba în toate dialogurile din volum. O discuție intensă este cea despre limba latină. Generat de întrebările provocatoare pe care Cristian Pătrășconiu le

adrează, interviul cu Dan Negrescu despre limba latină scoate la lumină constant trăinicia acestei limbi. Întrebări precum "De ce a murit limba latină?", "Ce nu a murit, de fapt, din ea?" sau "Cum a murit limba latină?" nu fac altceva decât să accentueze, prin intermediul răspunsurilor, faptul că deși au existat tentative de latinucidere, această limbă "e fecundă în continuare". O altă dimensiune a interviului e reprezentată de poziția polemică față de limba greacă și lumea grecească, privite mereu în comparație cu limba latină și lumea romană. Incitant prin ideile enunțate și tonalitatea uneori ironică, un astfel de dialog îl captivează pe cititor, fie el latinist sau nu.

Având un titlu ce creează conexiuni cu interviul luat lui Dan Negrescu, interviul cu Smaranda Vultur, *Memorie, istorie, uitare și salvare*, se îndreaptă însă înspre discutarea unor aspecte ale istoriei recente. Fiind "unul dintre oamenii care ajută memoria – culturală, istorică – să fie cât mai vie", Smaranda Vultur (re)aduce în discuție însemnătatea pe care au avut-o și o au recuperarea și protejarea memoriei. Întrebările intervievatorului conduc totodată la descrierea traseului pe care l-a avut acest proiect început în anii '90, atunci când un asemenea interes stătea sub semnul urgenței: "Urgența mi se părea a fi ca victimele regimului să poată în sfârșit să vorbească, să fie ascultate. Vocea lor trebuia să fie auzită". Dens întâi de toate prin discutarea celor patru concepte, interviul punctează un aspect important: acela că

în ceea ce privește trecutul nostru recent "totul e încă de făcut".

Cele 11 voci din *Întrebări puse LaPunkt* fac din volum mai mult decât o simplă reparație (de data aceasta tipărită) a interviurilor. Naturalitatea dialogurilor, dinamica întrebare-răspuns, precum și multitudinea nucleelor tematice abordate în interviuri constituie unul din punctele tari ale volumului. Mizând pe ludicul lingvistic din titlu, s-ar mai putea spune că dacă întrebările lui Cristian Pătrășconiu sunt puse La Punkt, atunci răspunsurile primite de la cei intervievați sunt răspunsuri de (la) zece.

CALEA DE EVITAT

Prolificul poet (dar nu numai) Gellu Dorian a revenit în 2017 cu un nou volum de poezie, *Calea de urmat*². Cele trei părți ale recente apariții editoriale, și anume *Disperările*, *Perspectivale*, *Calea*, cărora li se adaugă *Addenda*, aduc în prim-plan o sumă de neliniști ale unui eu aflat într-un proces de sciziune, de continuă interogare a existenței sale.

Dublul, dedublarea sau înstrăinarea reprezintă pilonii pe care se sprijină, în fond, volumul. Imuabila fracționare a eului e redată însă într-o manieră tragic-sentimentală: "dar acum știu că nimeni nu mă va scoate din mine/ ca pe o batistă mâna care se face nod în gât/ știu că și de aici înainte nu voi putea evita calea/ pe care vine spre mine cel ce pleacă din mine". Emblemă a volumului semnat de Gellu Dorian, perpetua revenire asupra sinelui generează senzația de (auto)compătimitare, de victimizare. Dincolo de alienare, alte constante ale poeziei sunt reprezentate de iubire, moarte și nemurire.

Se mai remarcă pe alocuri și combinații tematice, cum e, spre exemplu, melanjul dintre interogarea eului și iubire, amestec ce creează versuri de un sentimentalism dulceag, adolescentin: "nici nu muream cum mor toți oamenii/ ci așa cum mor doar eu în vis/ și înviez în realitate, gol pușcă plină doar de cartușe oarbe/ care știu să rățacească/ până acolo unde inima ta sângerează/ și eu o bandajez cu o mie de balsamuri/ de flori aduse din cer". Imixtiunile tematice generează uneori imagini de-a dreptul groțeste. În ciuda suferinței copleșitoare, bărbatul din *Bărbatul care visează* este, vorba poetului, "ca un trandafir plin de brumă". Nu e vorba așadar de radiografierea cotidianului (așa cum e menționat pe

coperta a patra a cărții), ci de un eu diferit și neînțeles de ceilalți, de sorginte romantică.

Un alt defect al prezentului volum e aglomerarea de imagini. Practic, fiecare imagine e explicată printr-o altă imagine, îngreunând astfel nu doar textul, ci și lectura. Totodată, încercarea de conferire a unui ritm alert textului e constant subminată prin inserția unor comparații sau explicitări: "Veselia din sufletul meu este a inimii mele, inima/ mea este o rană ca o colină plină cu flori peste care/ trece femeia căreia i-am făcut loc în trupul meu/ ca într-un mormânt din care va învia. Pe acolo trece/ și sufletul meu, fericit ca un mire în fața altarului". Toată această redundanță imagistică nu face altceva decât să încetinească ritmul lecturii. Chiar și versurile reușite ("Azi e bine și încercăm să strecurăm/ această zi în ziua de mâine") sunt anihilate prin adăugarea unor asemenea nuanțări ("care se simte răsărind/ peste colina de pe care vedem coborând/ umbrele noastre vesele ca niște copii/ fugiți din brațele părinților").

Mixtiune între sentimentalism și tragism, cel mai recent volum al lui Gellu Dorian urmărește la fiecare pas accentuarea până la paroxism a neajunsurilor existențiale. Supralicitării temelor mari i se adaugă abundența imaginilor cu rol explicativ, fapt ce face din poezia de față o poezie prolixă, ternă și care, deși îndulcită la nivel tematic și stilistic, îi lasă cititorului un gust amar.

¹ Cristian Pătrășconiu, *Întrebări puse la La Punkt*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2017, 194 p.

² Gellu Dorian, *Calea de urmat*, București, Cartea Românească, 2017, 80 p.